

Šošůvka | Detail mlýnu

Identifikační údaje

Adresa	Šošůvka - 679 13
Okres	Blansko
Katalogové číslo	Burian 557
Katastrální území	Šošůvka
GPS	49° 24' 35.0" 16° 44' 53.5"
Mapová značka	Holandský / Ruiny objektu, zbytky stěn
Poloha vůči obci	za kostelem a hřbitovem,
Číslo kulturní památky	-
Přístupnost	Volně přístupný
Rok stavby	1858
Rok zániku	- rozebrán

Stručný popis

Holandský větrný mlýn stával na tzv. Perníkové horce na místě zvaném U větráku. První zprávu o něm máme z map z roku 1880. Posledním mlynářem byl Karel Veselý, mlynář ze Sloupu. Podle další neověřené zprávy v roce 1888 vyhořel. Jisté však je, že v roce 1944 sloužil objekt jako obydlí rodině Šamalíkově. Dnes jsou na místě bývalého mlýna pouze asi jeden metr vysoké zbytky zdí zarostlé v trávě a křoví. V poslední době se místní nadšenci pustili do očištění základů mlýna.

Historie

S laskavým svolením pana MVDr. Jan Sedláka si dovoluji vložit text jeho otce pana Ing. Jana Sedláka o historii a mlynářích Šošůvského Větráku.

Celkový text je na:

http://www.sosuvka.com/index.php?pg=info&sub=clanky_diskuse&id=262

Jak to bylo kdysi..... (18.12.2006, Ing. Jan Sedláka)

Větrný mlýn

Dnes už po něm zbyl jen drobný pahrbek a pomístní název „U větráka“. Co se o něm můžeme vůbec dozvědět? Něco málo z pozemkové knihy, nepatrné drobnosti z matrik a literatury.

Podle prvního zápisu v pozemkové knize uzavřeli 15. května 1858 představení obce Šošůvské kupní smlouvu s Josefem Kalou na odprodej plochy 49 čtverečních sáh (176 m²) oddělené od parcely č. 543 „y pro ten na tom vystavený povětrný mlýn“. Zvláštní listinou z 2. dubna 1860 se dokládá, že cena mlýna je 480 zlatých.

Josef Kala /z č. p.46/ nechal na své náklady mlýn postavit pravděpodobně už krátce před rokem 1858. Můžeme se pozastavit proč ten šošůvský „větrák“? Vždyť ve Sloupě měl vodní mlýn už od konce XV. stol. /určitě v roce 1491/, na Holštejně měly dva vodní mlýny od roku 1791, větrné mlýny stály v Petrovích /1849, možná už dříve 1822/, v Němčicích /první pol. XIX. stol./.

Různí autoři udávají dva důvody takového rozšíření mlýnů: v našich poměrech vodní mlýny občas, v době přísušků, byly bez vody, tedy neměly. Dále pak vzdálenosti. Dopravní prostředky byly v minulých dobách různé: od „trakačů“ přes pomalé kravské potahy až k potahům koňským. Byla tedy logická snaha mlynářů být co nejbližší zákazníkům.

Chceme-li vyprávět příběh našeho větráku, nezbyvá než se přemístit v čase, nejméně před rok 1822 a prostoru, to je do těsné blízkosti domu č. p.46 /stále ještě ve vlastnictví fy Apos/ na místo dnes už neexistujícího domu č. p. 32. V tom zmíněném čase a na tehdejší půllánové usedlosti č. p. 32 hospodařili manželé Barbora a Antonín Kalovi. V rozmezí 17 let se jim narodilo 8 dětí /1796 Kateřina, 1798 Florian, 1801 Antonín, 1803 Mariana, 1804 Tomáš, který brzy po narození zemřel, 1807 Tomáš, 1810 Františka a 1813 Josef/. Na začátku 19. stol. se skoro všechny šošůvské půllány /kromě č. p.7/ rozdělily na čtvrtlány o výměře necelých 10 ha. Tak se rozdělil i půllán č. p. 32 a hned vedle vzniklý čtvrtlán dostal č. p. 46. Tam přesídlil Antonín Kala st. se svou ženou Barbarou. Stalo se tak v roce 1822. Na původním č. p. 32 /nyň čtvrtláu/ zůstal syn původního majitele Antonín Kala ml. se svou ženou Kateřinou. Ti v roce 1828 vyměnili toto hospodářství s Mikulášem Kučerou za čtvrtlán č. p. 42. /Tak se na toto domovní číslo dostal rod Kalů./ V tomtéž roce 1828 připsali manželé Kalovi st. hospodářství č. p. 46 svému nejmladšímu synovi Josefovi. Ten se v roce 1831 oženil /zatím známe jen jméno jeho ženy - Josefa/; Josef odověl, pravděpodobně v roce 1865, manželství zůstalo bez dětí. Jako by to všechno bylo předzvěstí osudného roku 1866. V tom roce zachvátila vesnici cholera. V pozdním létě od 6. srpna do 24. září zemřelo v Šošůvce 22 lidí a podle ústního podání ještě 8 pruských vojáků, jejichž jednotka byla zde právně ležením. Mezi zdejšími zemědělci byl i majitel usedlosti č. p. 46 a větrného mlýna, který nechal postavit, bezdětný vdovec Josef Kala. Začíná se psát druhá kapitola příběhu hospodářství č. p. 46 a „větráku“.

Jak už bylo řečeno zemřelý bezdětný vdovec Josef Kala zemřel náhle, bez závěti. Okresní soud v Blansku po 6 letech, 31.května 1872 /!/ odevzdal tedy celý majetek do vlastnictví dědiců „na základě výměničného přihlášení k dědictví dle zákoního poslouženství“.

V té době už nežil niko ze sourozenců zemřelého. Podle zákona padala v úvahu další generace – synovci a neteře. I ti už byli dospělí, pravděpodobně se zajištěnou existencí. Byli po dvou Josefových sourozencích: po bratru Antonínovi jich bylo šest a soud jim přiřkl polovinu majetku /každému z nich připadla 1/2/; po sestře Kateřině provdané Pernicové žili dva potomci, kteří dostali druhou polovinu dědictví /každý pak 1/4/. František Pernica pak svůj díl okamžitě prodal boskovskému obchodníkovi Abrahamu Fischerovi. Ze souvisejících dokumentů vyplývá, že první jmenovaní sourozenci se dohodli a všichni své podíly odevzdali svému bratrovi Josefu Kalovi, který v té době /začátkem roku 1874/ hospodářství a mlýn vedl. Kdežto Abraham Fischer a Františka Jedličková roz. Pernicová společně podali v září 1874 u Okresního soudu v Blansku návrh na exekuci jak čtvrtláu č. p. 46, tak větrného mlýna. Jak se události vyvíjely dál, není zatím známo. Jak se stal majitelem mlýna v roce 1875 Karel Veselý, mlynář ze Sloupa, získal-li ho v dražbě nebo nějak jinak, není zatím známo. Majitelem usedlosti č. p. 46 zůstal pravděpodobně nakonec někdo z rodiny Kalů. Mlýn vyhořel v roce 1888 a už nebyl obnoven. V roce 1896 se majiteli stavební parcely se zbytky mlýna stali Kateřina a Antonín Kočvarovi a v roce 1904 byla parcela přeměněna na pastvinu. Červený kohout pronásledoval i hospodářství č. p. 46. V roce 1891 padlo za obětí ničivému požáru. Spáleniště koupila v roce 1892 obec a postavila na tom místně obecní hostinec.

Několik drobností o šošůvském větráku sesbíraných

Mlýn nechal postavit podnikavý Josef Kala na pozemku koupeném od obce. Kdo ale objekt mlýna skutečně stavěl? Stavební část asi nedělala potíže. V první polovině 19. stol. panoval v obci čilý stavební ruch. V prvních třech desetiletích se dělily půllány /bylo jich 10/. Pro nově vznikající hospodářství bylo třeba postavit nové obytné i hospodářské objekty. K tomu v té době přibýlo nejméně 20 menších domků. Sikovných zedníků, jejichž jména neznáme, bylo zřejmě dost a stavebního materiálu - kamene taky. Okrouhlou stavbu větráku mohli tak mistři zedníci postavit bez jakýchkoliv překážek. Ne tak vnitřní zařízení mlýna. Touto prací se zabývali odborníci – sekerníci. V literatuře najdeme tuto informaci: V Dětkovicích na Litovelsku jej /mlýn/ zbudoval tesař a odborný stavitel větrných mlýnů Jasiček ze Sloupu za pomoci Jakuba Pluháčka z Klužnicka a nějakého Snášela z Ludmírova...../ J. Vařeka: Větrné mlýny na Moravě a ve Slezsku 1992/. Sloupský tesař a stavitel Jasiček mohl postavit s nějakými místními pomocníky i vnitřní zařízení šošůvského větráku. Je to však jen domněnka.

Jen těžko je možné předpokládat, že provoz mlýna obstarával sám majitel Kala. Také nelze zjistit, zda majitel mlynáře zaměstnával, nebo jim mlýn pronajímal. Ať jakkoliv, jména mlynářů známe jen odvozeně, nikoliv podle doby, po kterou ve mlýně pracovali. První jméno je známe až z roku 1871 /až po smrti původního majitele/. 22. 4. 1871 se narodil František, otec Jiří Bílek, mlynář bydlící nejprve v č. p. 46, později v č. p. 78. 26. 9. 1872 zemřel Josef /6 let/, otec Karel Kuchař, mlynář č. p. 48. 15. 1. 1882 zemřela Filumena /1 měs. 19 dní/ otec Josef Vaněk č. p. 90 /ten mohl být zaměstnán ve Sloupě/. 28. 11. 1886 se narodil František, otec Gracián Kocourek, mlynářského pomocník č. p. 36. Tento se narodil roku 1856 v Rozstání, odkud přišel do Šošůvky. Oženil se s Marianou Musilovou z č. p. 36. Zde bydlel, ale domek byl na něj připsán až v roce 1902. Tento byl dosud jako jediný spojován se šošůvským větrákem.

Jiné doložené informace o mlýně dosud nemáme. Do oblasti pověsti asi můžeme odkázat údajnou hospodskou sázku jakéhosi neznámého odvážlivce. Ten se podle ústního podání vsadil, že vlastní silou zastaví otáčející se perutě větráku. A doplatil prý na tento pokus životem. Ve farní matrice ve Sloupě však po celou existenci větráku /1858-1888/ podobná příčina smrti zapsána není. I kdyby to byl náhodný host bydlící mimo farnost, událost by byla podle platných pravidel ve sloupské matrice zapsána. Snad kdyby na následky zranění zemřel později někde jinde.

Na závěr ještě jedna poměrně nová informace. Slovník technických památek Blanenska /PhDr. Jiří Jaroš, Ludmila Jarošová jun. Muzeum Blansko 1999 str. 54/:

Šošůvka /okres Blansko/

Zaniklé: zděný větrný mlýn

Zděný větrný mlýn /holandský/ u č. p. 120, u západního okraje obce na mírném návrší, kóta 585. Doložen k roku 1880, jako mlýn fungoval pravděpodobně ještě do čtyřicátých let 20. století. Roku 1944 se uvádí majitelé Karel a Marie Šamalíkoví. Dnes přebudován /architektonicky zanikl/.

Plocha pro stavbu mlýna byla vyčleněna z parcely č. 543 a dostala číslo stavební 119; po roce 1904, kdy se parcela změnila na pastvu, dostala č. 543/51, a jak je uvedeno dřív, majitelem se od roku 1896 stala rodina Kočvarova. Po nedávno dokončených pozemkových úpravách se evidence přizpůsobila skutečnému stavu; parcela po mlýně splynula s okolním pozemkem, a protože se nenalezli potomci Kočvarových, stala se majitelem pozemku kolem hřbitova obec a pozemek dostal nové parcelní číslo 2604 – neplodná. Nakonec si dopřejme něco málo fantazie. Kdyby v budoucnu nastal čas a obec bude mít všechny povinnosti a úkoly naplněny a v pokladně zbudou peníze, mohla by věnovat pozornost zbytku mlýna. Dalo by se odstranit rumisko od zdí stavby, ty pak očistit, upravit a zakonzervovat. Tak ošetřený objekt by mohl být vděčným dokladem o minulosti obce, životě jejích obyvatel a předmětem pozornosti návštěvníků.

Jees

Doplňk z korespondence s paní Šotovou Jarmila Šotová <shotova@seznam.cz>

Pane inženýre,

mnohokrát Vám děkuji za mail i za všechny informace v něm. Měla jsem z nich velkou radost. Netušila jsem, co všechno se ještě lze o předcích dovědět. Z Vyškova do Šošůvky je kousek, při první příležitosti se na místo bývalého mlýnu pojedou podívat.

Článek Pavla Štrosse je velice zajímavý. K mlynáři Karlu Veselému bych mohla doplnit, že nebyl bez vztahu k Šošůvce - jeho manželka se jmenovala Františka, rozená Mikulášková, a byla dcerou Josefa Mikuláška, sedláka ze Šošůvky. Karel Veselý zemřel v roce 1895. Rodina Kočvarů, která po Karlu Veselém mlýn vlastnila od roku 1896, jej podle všeho získala dědictvím, protože Kateřina Kočvarová byla dcera Karla Veselého (její manžel byl mlynář ve Valchově). Zajímavá je informace v předposledním odstavci článku, a to, že se nepodařilo najít potomky Kočvarovy. Antonín a Kateřina Kočvarovi měli 9 dětí, z toho 6 synů, z nichž dva byli mlynáři ve Sloupě a ve Valchově. Potomci žijí určitě v Brně, v Boskovicích a jistě i jinde. Jedna z dcer Kočvarových byla moje babička.

Nevím ovšem, zdali by o tyto informace v Šošůvce měli zájem.

Ještě jednou Vám děkuji za Vaši ochotu a srdečně Vás zdravím. Jarmila Šotová

Architektura

Stav nemovitosti

Typ

Dominantní stavební konstrukce

Historické prvky

Zřícenina

Holandský

Exteriér

- Kamenické prvky

Parametry

Informace zpracované a platné k 11.04.2017. Technologie

Technologické vybavení

- Zcela bez technologie aj.

Popis technologického vybavení

Technologické vybavení

Stopy po neexistující mlýnské technologii

Doplňkový provoz

Doplňkový provoz - popis

Historické prvky

Parametry

Literatura a pramenyZajímavostiOstatníPhotogalleryZákladní obrázky

Současné fotografie - exteriér

Současné fotografie - exteriér - detaily stavebních prvků

Současné fotografie - objekt v krajině

Současné fotografie - interiér - detaily stavebních prvků

Současné fotografie - interiér

